

AÑO I

PALMA 18 DE JULIO DE 1897

NÚM. 24

INSTRUITS Y MANTENGUTS

I.

CN aquell temps (escriu Sant March): essent molt de gent reunida amb el Bon Jesus, y estant desanada convocá als seus dexebles y los digué: Compassió teng de tota aquesta familia, pues ja fá tres dies que vé amb mi sens tenir res per durse á sa boca; y si la despedesch dejuna de cap á ca-seua, com n' hi ha que han vengut de ben enfora, molts perillan, durant es camí, caure morts de fam.

Y li respongueren els dexebles: ¿Y com es possible darlos pa á bastament dins aquest paratje solitari hont mos trobam?

Y Ell los demaná: ¿Cuants de pans teniu? Y li respongueren: sèt.

Y Ell maná que tothom se segués en terra; y prenguent els pans, dá grácies á Deu y comansá á fer trossos entregantlos á los dexebles per á que los repartissen; y ells los repartiren.

També duyen una misèria de peix petit, y los ho benehí y maná que 'l repartissen.

Y en menjaren y s' en afartaren devés quatre mil persones que eran; y encara replegaren set senaes de roagons sobrants. Llavò los despedí.

II.

Els oradors polítichs y els charraynes socialistes que ara susan no s' en menan ses turbes populars ni els seus afiliats per dins desèrts ahont pugan explicarlos tranquilament ses teories, sinó que los convocan dins plasses, teatros, circos ó cassinos, y cuant los tenen encorriolats los fan s' escola, á sò de mansbelletes y avalots.

Es d' advertir que aquesta castade mestres, lo primé de tot que malavetgan, abants d' obri sa boca, es posarse bé de panxa amb un *banquete*, si son gent alta de punt, y si son pelacañas forastés, amb sa colecta de *cuotas voluntarias* que els obrers y trabayadors los han bestret per gastos de viatge, alojament, menjua, etc. etc. Y cuant á s' auditori li han omplit es cap de fantasies gubernamentals ó d' idèas disolvents, y li ha promés lo que no tenen medis per entregarli, se solen despedir á la fran-

cesa, y pegan sa bordada á altres pobles; perque, axò de sermoná es el seu *modo* de viure, á costes dels ignorants y dels desgraciats que s' hi embadocan y los escoltan. Y mentres els obrers s' en tornan á caseua fent badays, els apostols del socialisme riuen seguts devant sa taula ben parada d' una fonda, ó descansant de sa feynada dins els camerots des barco de vapor que los alluña de Mallorca..... amb sa bossa plena.

Comparem amb sa conducta de Cristo Jesus qui después de enseñar sa celestial y humanitaria doctrina, se compatí del seus oyents y fè un miracle aposta per apexirlos, y los dexá sodolls fins que s' ho tocaren amb so dit.

Comparem amb sa conducta de ses institucions benèfiques dirigides per s' esperit des cristianisme, ahont después d' instruir als orfens, amparar á les viudes y donar acobro als pobres vells, los socorren amb llimosnes y los mantenen, seguint s' ecsemple del Divino Mestre.

¡Cegos han de ser els qui no hi veuen clara tanta diferencia! Qui segueix els camins y els conseys de Cristo, de bona fé, y l' escolta y s' aprofita de la seua gracia, de res passa fretura, pués los seus apostols y administradors que no 'n mancan may, se cuydan de repartir almoynes y aliments als qui n' están necessitats. Mentres qui segueix als ministres de l' anti-Crist cuida morir-se de fam desesperat, conforme vol y se proposa la Masonaría, cuant per medi de *discursos*, periodichs sectaris, llibres inmorals y juntas secretas, engatussa al poble, trastorna es cervell á la joviutut, enmatsina es cor de sa dona, y á n' els pobres veys, per tot consol, los mostra una fossa per á que s' hi tirin cayguent en còs y ànima dins es forn de l' amo 'n Satanás.

No hey ha més ni pus. L' Iglesia Catòlica sempre s' ha cuydat de mantenir la pobrea después de darli gratuïtament enseñansa relligiosa. Els inimichs del Catolicisme sempre han explotat al poble inèrèdul, amb bones paraules y mala intenció; y si qualche cosa li han dat, á ferrapilla, per companatge des sufragi universal es lo que havían robat á l' Iglesia, y á n' els pobres que, ab lo que produhien els seus béns, eren instruits y mantenguts.

Entre una y altra casta de protectors del poble, triau; y cada cual des pa que li darán ja se farà ses sopes.

MOSSEN LLUCH.

NUESTRA SEÑORA DEL CARMEN

El viernes pasado celebró la Iglesia la festividad de Nuestra Señora del Carmen. Es el Carmelo una montaña de atractivo aspecto, situada en la Samaría, país de Palestina. Allí residió el profeta Elías con su discípulo Eliseo, quienes fundaron una comunidad religiosa que subsistió hasta los tiempos de Jesucristo. Parece que, después de la resurrección del Señor, algunos discípulos del celestial Maestro siguieron allí la norma de vida de aquellos ilustres solitarios, cuyas austeridades imitaron continuando así hasta el siglo XII en que se dió forma á la Orden Carmelitana, la cual, por lo dicho, descendería del grande Elías, su fundador y padre.

En el monte Carmelo la Virgen recibía culto antes de su nacimiento, pues la nube misteriosa, que, á efecto de la oración de Elías, hizo caer sobre el país y sus alrededores una lluvia saludable, representaba, á los ojos de aquel profeta, la fecundidad de la Madre de Dios con sus prodigiosos resultados.

No cabe dudar de que el monte Carmelo fué el primer sitio de la tierra consagrado á María y donde se construyó un oratorio en su honor. La Virgen Santísima entregó al Bienaventurado Simón Stock, general de la órden carmelitana en el siglo XIII, el santo escapulario de toska lana destinado á distinguir á los individuos de la Orden y preservarles de todo peligro. Más adelante la celestial Señora se apareció al Papa Juan XXII y le dió á conocer muchas indulgencias obtenidas de su divino Hijo para los frailes y cofrades del Carmen, indulgencias que fueron promulgadas en seguida por aquel Pontífice y confirmadas después por varios de sus sucesores.

El Papa Paulo V permitió á los fieles la piadosa creencia de que María introduce más pronto en el cielo, después de aliviarlas en las penas del purgatorio, las almas de los Cofrades del Carmen que, habiendo muerto en estado de gracia y vistiendo el santo hábito, cumplan con las demás condiciones prescritas.

CARTA UBERTA

Al Seño Alcalde de Manacó.

Molt Señor meu: Amb gran satisfacció he llegit es bando que, poch temps después de posada en ses seues mans sa vara de mando y d' autoridat, ha donat als seus súbdits, es manacorins.

Amb documents com aquest, m' agrada que se donin á rebre aquells qu' es poble escoheix per administrá els interesos del comú. ¡Bé ha donat á conexe V. que se sap seña ab sa ma dreta!

Ha afinat vosté es vertadé secret d' es governá: per desmamá es ruch, no hi há com matá sa somera. Per tení un poble sumis basta ferli conexe sa Lley de Deu y tení regañols per ferlá cumplí.

Es poble temerós de Deu, es una bassa d' oli.

Sa mare d' es desordes socials dins es pobles es precisament aquesta torrentada d' immoralidad que tot-hom llamenta, però que casi ningú te barra per corretgí. Generalment parlant poch son els Batles que no afinin sa llaga, pero també son molt poch (vosté es una honrosa escepció) que posin es medis per á curarla. No que faltin remeys, ca! no Seño; Vosté, amb axò ha demostrat esse un metje especialista. Me crega, D. Llorens, no á tots els manacorins vendrá á sen-endret es seu bando; á molts haurá caigut tort ferm no podé frecuentá ses tavernes, etc. etc.; fins qu' hey estiguen acostumats, mol-

tes n' hi faran torsa; pero á la ff (sobre tot si vosté no fa de barbé piadós en sa cuestió de multas) porá posá sa vara á un recó de sa Casa de la Vila y, no temi, es poble sa governará per si sol; vuy dí, lo governará, per vosté, s' esperit de sa Lley de Cristo.

Sa massa d' es pobles está constituida d' elements bons y elements dolents: es primés formats d' homs d' orde, sens dupta, estarán amb vosté; els altres, pelletas del Diable, estarán dispots fins-y-tot á cremarhi un cartutxo de dinamita; no los fassi cás.... ja se donarán, si vosté no los perdona sa bossa.

¡Ah! Si á noltros, es ciutadans, mos ne dexassen veure no més un trosset de Batle com vosté..... molt de batle sería per una ciutat que casi no sap lo que vol di batle.

Tothom recorda EN RUBERT, y en sentirlo anomená encara fugen acorrens es cans y els atlots, s' aturen es cotxés, tremolen ses plasseres y pexeteres; es carnicés no roban rés á n' es pes, es femetés agranen arreu; es municipals no dormen, es serenos cantan, es carretés no flectoman, els atlots no pintan es frontis de ses cases, ses donetes no fan casoleta en mitg des carré, els caps-verjos se retiren dejornet, ses *mestresses* no se passetjen p' es Born; ses tavernes y cafetins se tancan d' hora, es jugadós no 'ls escapsen; els matrimonis desavenguts no se barayen, ses donetes no se tiren es cambuig; es bargantells no van de ses seues frecuentant ses cases de corrupció, els nins no fumen pes carré; es montisionistas no van á clase á nes bastió de San Jeroni; demunt sa murada, els hora-baxes no s' hi veuen misteris de *faldes*, ni el *sexo feo* pren, amb *traje de Adam*, baños devora es Club de Regates, ni su devora sa Consigna ni á sa punta des moll; com tampoch es desenfeinats, carragats de lascivia y *pesta deshonestá*, van á veure nedá, en es Jonquet, aquellas pobres dones que encare que pobres poren esse tan castas con Sussana. Axó, que es molt bó, no té efecte sinó cuant ses gents se recorden de 'n Rubert, que fa molts d' anys qu' es mort (Deu el tenga en gloria); però cuant falta aquet recort.... ¿qué vol que li diga, Seño Caldentey? Sa capital de ses Balears es una Babilonia: no hi há pany qu' es serv. Aquí socorran ses blasfèmies; s' immoralidad se pasetja descaradament; els atlots tiren pedres y rompen es *coco* al germá prohibime; els joves, antes d' entrá en quintes, *ja van de tres qu' 'n gafa quatre* y altres herbes, amb una paraula: aquí cadascú fá lo que vol, en perjudici de tercé.

Si vosté volgués esse Alcalde de Ciutat y prometés fer cumpli aqui es bando qu' ha publicat á Manacor, estiga ben segú que jo que no he votat may, posaría dins s' urna es meu *sufragi*; porque estich ben segú que amb ses multes d' es primé mes de batllía, hauría lo suficiént per á tirá bax ses muradas, alcantarillá es carrés, fer s' estatua al beato Ramón Lull, posá un nas nou á n' en Ferrer de Sa Drassana, y comprá totes ses *Illetes* qu' hi ha venals.

Com axó no pasará d' esse un somi que vosté venga á governarnos, al entretant li desitjam molt d' acert per retgi als manacorins, que dihuen, son de cap de brot.

MALLORCA, demana á Deu que 'l assistesca.

BRAULIO.

UNA VISITA

COSTUMS DE LA MOSSONEA (*)

(Son sèt ó vuyt que pujan per una escala, fent xep-à-xep; tòcan y s' óbri.)

—Bona nit tenga.....
 —¿Que 'ls hi hem trobades?
 —Bóna nit tengan.....
 —Ola, Leocadia!
 —Tenen visites.....
 —Ja mos agrada,
 —Bóna nit tengan.
 —Doña Mariayna!
 (Ara se besan.)
 —Paca!—Dolores?.....
 —Ooooh! com heu passan?
 —Bé, per servirles.
 —Qu' está de grassa!.....
 —Entrin y ségan.
 —Som de passada,
 No s' incomodin.
 —Molt al contrari.
 —Prenguen cadiras.
 —Séga á butaca,
 Aquí, á la fresca.
 —No 's descompassin;
 Gracies.—No 's cosa.
 —Son massa amables.
 —¿Están bonetes?
 —Lo qu' es per ara...
 —¿Y á casa-seua?
 —Tots, moltes gracies.
 —¿Ses seues nines?
 —Ja les veu...—Maques!
 .....
 —'Dó ¿que mos contan?
 —¿Y que mos saben?
 —¿Que se figuran!
 Venim de casa. ...
 —Bé, se passetjan!
 —Van á la Rambla?
 —¿Ca! no señora.
 —¿Ydo?—Na Cádía,
 Que necessita
 Comprá una *chambra*,
 Perque en té dues
 Un pòch usades,
 Y he dii: al-lótes
 D' avuy no passa.....
 —Jo s' altre dia,
 Ha tres setmanes,
 M' en vatx fé una,
 Que 'm costá cara,
 (Y per mes señes
 Y en confiansa,
 Fíeta méua
 La deg encara...)
 —Ydó, cóm deya.....
 Tenim na Paca
 Que ja festetja.....
 —Bon recaramba!
 Cá... no... se... ño... ra...
 (Fent tot lo posible per empaga-
 hirse)
 —Un de Canárias.....

—Ja m' ho diguéren.
 —Ha estat sortada.
 —Ja 'u veu, son cóses,
 Que devegades.....
 —¿Ah! si señora,
 M' en fas es *cárrich*.
 —Ydó, cóm deya,
 Just ara, ara, ara,
 Mos hem vestides.
 Y de pasada,
 Dig, hem de veure
 Doña Mariayna
 Qu' ha tanta estona
 No hey hem estades.....
 —Mos fan contentes.....
 —¿Vólen beure aygo?
 —Per cap *protesto!*
 —No, no, mil gracies.
 —Vostès matexes.....
 —No tenim gana,
 (Fent un *baday d' un forch*.)
 —Fora *cumplidos!*
 —No 'n mancava altre!
 —Ydó, cóm deya,
 Sòls hem passades
 Perque no s' pensin
 Qu' hem comès falta.....
 —Ja s' sab; ses feynes.....
 —Caaa!! poques ganes
 De sortí, sempre
 Seuria á casa;
 Llavò, me crega
 Per altra banda
 Ses ceremònies
 A mi me matan;
 Jò no som bona
 Còm n' hi ha tantes
 Que tot lo dia
 Puja y devalla
 A ca na Pepa
 Y á ca na Paula;
 No, no, señora.
 Moltes vegades
 Dig; mira Xima,
 A una criada,
 En vení festes
 O en vení Pasco,
 Jas, vint targetes,
 O vint y quatre;
 Pértme tres dies
 De sa setmana,
 Vés á ca 's Duque,
 Vés á tal casa,
 Don Nicomedes,
 Sa Generala.....
 Etcetra, etcetra;
 Perque.... estimada,
 Sempre estaria
 Demunt ses cames.
 (Una *estiradeta de coll y fòrsa de ventay*.)
 —Pues, mirse noltros,
 Y li parl franca,

Mos perdem sempre
 Per cumplí massa.....
 .....
 ¡Quines hortènsies!
 —De lila pàlida;
 Sa Baronesa
 De la Camándula
 A dins s' alcova
 No n' hi té d' altres.
 .....
 —¿Veren sa festa
 D' anit passada?
 —¿Que s' riu de noltros?
 —¿Vol callá, Paca?
 —¡Balls de boleros,
 Per sa gent baixa!
 .....
 —A ses Tereses,
 ¡Quina gentada!
 El Bisbe hi era.....
 —Ah!—¿Si?—¿Caramba!
 .....
 —Avuy s' aufegan...
 Oh! no m' en parlen!
 —Axó no 's viure.....
 Han plogut brases...
 .....
 —Mos dispens, Lola.
 —Jesús, Mariayna.....
 —Si 'ns ho permeten... (Alsantse.)
 Que no s' en vajan.....
 —Es que ja s' hora.
 —Es que feym falta.....
 —¿Y de qué frissan?
 —Son les nou, passan.
 —No mos molestan,
 Vostès ja 'u saben.
 —Aquí es ca-séua.
 —Vostès comandan.
 —De tot, quant veuen.....
 —Gracies.—Mil gracies.
 —Póden dispóndre...
 —Lo matex saben.
 —Qualsevol cosa...
 Gracies.—Mil gracies.
 —Bóna nit tengan.
 (Ara se besan)
 —Adios, Leocadia.
 —Moltes memòries
 A la séua àvia.
 —'Dios.—De part séua.
 —Alèrta á caure!
 —Que se retirin.
 —¿Véuen s' escala?
 —Si.—Si, señora.
 —Retiret, Cárme.
 —Bóna nit tenga.
 —'Nit tengan.—Ala,
 Que se retirin.
 —'Nit tengan.—¡Tanca!

(*) Del segon *Aplech de Glosa y Prosa*
 d' En Bartomeu Ferrá.

CORRESPONDENCIA TELEGRÁFICA

Artá 14 Juriol 1897.

Dilluns passat arribaren 14 frares franciscans al convent d' aquesta vila, restaurat en lo necessari per alojarlos, á costas y despeses d' un benefactor fiy d' aquest poble, y avuy s' ha inaugurat s' instalació dantlos possessori, despues de una gran festa á l' Iglesia á la que haurán assistit unes 1500 persones. Ha oficiat el Rndo. P. Provincial, y predicat el Sr. Massanet.—S' ha cantada la missa de Paccini, amb orga, piano, armonium, y una corantena de veus. Han assistit lo Magnífich Ajuntament, el Clero parroquial y totes ses classes socials des poble. No ha mancat un gran refresch per tots, despues des Te-Deum.

Dits frares farán escola als párvulos y als jovensans gratuítament, lo cual será un gran benefici per la pobrea d' aquest poble. Deu los protegesca y renumeri al Benafactor y á las autoridats locals que han tengut, s' humanitaria idéa de encomanar s' enseñansa relligiosa als frarets franciscans.

X. X.

ENVINAGRAT Y RONXETES

Diuen que el mossos de ses Drogaries de Palma han demanat que se tanquin cada diumenje, y els seus amos los ho han concedit. MALLORCA apla:ideix á uns y altres; veurêm si será una *tancadura* duradera.

Y a proposito cols. D' abans del Corpus ensá, son moltes ses mestresses y modistes que fan fer feyna á ses atlotes cada dissapte fins á la malhora de l' endamá dematí, y algunes fins á mitj dia des diumenje y part des decapvespre. D' axò en tenen molta cupa ses señores que volen per forsa es vestit per dia de la *Sanch* ó de Sant Pere, ó de l' Assumpció,..... per anar á l' ofici ó á n' es Born. ¡Bon modo de santificar les festes! Un dia tractarem d' aquest assunto, y señarêm amb ses argrelles.

S

S' altre diumenje just á *Sanctus* arribá un señó gras á missa de mitj dia, amb un ventay en má venta que venta...

Una beateta que li estava derrera, porque ell s' hi havia plantat just devant, el se mirava, y cuant vé els estabetjos que feya li digué; ¡fiy meu, si per sa caló que ara fá aquí no pots está aturat es temps d' alsar Deu, en essê en el purgatori mourás un escandol!

S

Qui vulga un revolver barato que se fassi nombrá municipal y en haver rebut arma que quedi cessant, y no la torn. Per aquest procediment s' en han despatxats molts; y no s' en havien temut. ¡Cosos de la Sala!

S

Agrahim s' atenció qu' amb noltros ha tengut D.ª María Llompert, propietaria d' es *Baños de Sa Portella*, convidantmos á posá es *cuero* en remuy.

Recomenam als nostros suscriptos qu' hi vajan á pegá un *cap-fico*. Amb pochs doblés, casi casi de frach, vos poreu bañá tot es temps que voldreu: allá trobareu servici esmerat y economich, bona cara y aygo per llarch. Si sou bons nedadós y voleu aná á veure es *rellotje* de Sant Francesch, ningú vos dirá fet ensá ni fet enllá, sempre que no vos tireu massa á la dreta.

Un forasteret s' en lamentava prou, porque li havían tocat es *pito* cuant hey anava dret dret á la dreta á exhibirse y fer piruetes davant es departament de señores,

y deya tot amostassat: *en San Sebastián no se tienen estos miramientos.*

...¡Ah tros de.....!! ¿No saps que es mallorquins son católichs, encara qu' estiguen amb aigo fins á nes clotell?

Ja hi tornarás y amb una *ronxeta* te ferem aná fins á nes fons. ¡Dins s' aigo fresca tení tanta caló! axó pot esse moltsa; però no es ni cristiá ni mallorquí.

¿Estamos, D. Despreocupado?

Y á proposit d' es baños de sa Portella.

No estaria per demés qu' es municipal de punt se dexás veure sovint pa 's baños d' es reconet y pegás quatre pitades als soldats y no soldats que van á veure ses habilitats de ses nadadores, y també á ses nadadores que surten de ses aigos jurisdicionals per lluhí el seu garbo.

Per á vuy ni una paraula més.

S

El Artículo 341, de las Ordenanzas Municipales de la ciudad de Palma, diu: «Las escaleras, eaballetes, cuerdas y demás útiles móviles empleados en las obras que puedan servir para escalar las casas,..... se recojerán y cerrarán al dejar el trabajo los operarios.»

Y efectivament cuatra ó cinch mesos han passat desde que els convents de Sta Magdalena, de Ses Tereses y de Sta. Catalina de Sena, tenen aficats á ses tàpies, bastiments, escalas y *demás útiles*, haventse *dejado suspendido el trabajo* de pintarhí ninots y lletreros.

Mos extraña que sa nostra 1.ª advertencia, que ferem sobre aquest incumpliment del transcrit article, hagi passat per alt als qui estan *al frente* de sa policia urbana de Palma; si tothom mos ascolta com que sentí ploure..... y succeheix una novedat, ja s' en avendrán. MALLORCA no té cap tía monja; vol dir no participa de cocas benehides ni de torró municipal. ¿Estamos?

MALLORCA

Revista Dominical Bilingüe
CON CENSURA ECLESIASTICA

Este semanario tiene por objeto difundir lectura sana en forma amena y al alcance de todas las inteligencias.

Se reparte los sábados, y contiene ordinariamente cuatro páginas de texto; pero cuando los recursos de su Administración lo permiten, suele publicar números de á ocho páginas, suplementos para los suscriptores, ó aumenta la tirada y en este caso el exceso

Se distribuye gratuitamente

Se sufragan los gastos materiales de esta publicación (cuyos editores, redactores y administradores nada cobran y son los primeros que pagan) por medió de suscripciones desde

25 cénts. de peseta mensuales en adelante.
pagaderos por trimestres anticipados.

Por 25 cénts. se sirve semanalmente un ejemplar del MALLORCA. Por 50 cénts. cinco, por una peseta diez, y así sucesivamente.

Por consiguiente, á prorrateo entre cinco personas, cuesta la suscripción

10 CÉNTS. DE PESETA AL MES

y pagan por cada ejemplar de á cuatro páginas

MENOS DE 2 CÉNTIMOS DE PESETA

ADMINISTRACIÓN:—Plaza de Santa Eulalia, 2, Librería

Imp. de las hijas de Colomar